

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Ons troostboek aan het begin van de Coronatijd was misschien wel dat de meeste mensen leken te deugen. Er gebeurde veel moois. Ik herinner mij dat wij meteen al in het begin, in maart, een briefje in de brievenbus aantreffen waarin een jonge buurtgenote spontaan haar hulp aanbood bij het doen van boodschappen. Ik voelde me wel meteen heel oud maar ik neem maar aan dat het huis aan huis bezorgd was. Maar er gonsde veel. Voorheen elkaar onbekende burens begonnen elkaar te groeten. Er werd veel getelefoneerd. Een bloemengroet werd gebracht. Er daalde een weldadige stilte neer op de stad. Een zinvolle vertraging van alles. Zelfs op de drukste delen van de stad, waar dat eigenlijk nooit mogelijk was, werden zitjes ingericht en tuintjes bijgehouden. Een aan tourisme verloren wijk begon te leven. Maar het duurde lang en misschien wel te lang. Het duurt nog altijd voort en er is eigenlijk geen enkel zicht op het einde. Misschien deugen inderdaad de meeste mensen maar zou je kunnen stellen dat de meeste mensen nooit voor lang deugen. De eerste protesten kwamen op. Soms zinnig maar veel vaker onzinnig. Dat Bill Gates erachter zat. Of de introductie van 5G masten. Dat dit virus waanzin is. Een verzinzel van verderfelijke socialisten als Joe Biden. Dat de overheid er natuurlijk achter zat. Overijverige vakgenoten kwalificeerden deze crisis als kans. Als de heraut van een nieuwe samenleving. Mij trof al vrij snel in het begin de waarschuwing van de journalist Karel Smouter om ook maar alle duidingen even te hamsteren. Alle kans dat alles bij het oude blijft en als

de tekenen mij niet bedriegen, zijn wij vandaag vooral daarmee bezig: hoe bereiken wij zo snel mogelijk weer ons oude bestaan waarin wij vliegen, werken, winst maken en productief zijn als ooit tevoren? En of onze democratie het redt of dat nu juist Corona koren op de molen is van sterke mannen, is ook nog maar helemaal de vraag.

In het evangelie volgens Matteüs was er even zicht op een volkomen samenleving. Jezus beklom, samen met zijn eerste leerlingen Petrus, Johannes en Jacobus de berg en hen viel het zicht op de goede afloop van alles ten deel. Zij zagen hun Heer in het goede licht van de opstanding, in samenspraak met Mozes en Elia, geduid door de Wet en de profeten. Hij zal de wereld terecht brengen. Maar het duurt te lang. Of althans, we kunnen het zicht op deze werkelijkheid niet al te lang vasthouden. Petrus lijkt dat te willen. Hij zou daar wel willen blijven en stelt voor om voor iedereen tenten op te stellen. Maar de tijd tikt door. Onverbiddelijk. Het moet weer naar beneden. Naar het aardse dal. Daar wacht de werkelijkheid in al haar weerbarstigheid en vragen.

En hoe! Een zeker mens meldt zich. Met een doodzieke zoon die nu eens in het vuur en vaak ook in het water valt. Positief getest. Epileptisch. Wat u maar wil. En hij heeft hem naar de leerlingen van Jezus gebracht maar zij waren niet in staat om hem te genezen. Natuurlijk niet, zou ik zeggen. Hoe zou dat moeten? En bovendien verkeerden zij in afwezigheid van hun Heer, dus hadden zij, om zo te zeggen, een handicap. In alle eerlijkheid heb ik er alle begrip voor en daarom verrast ons de woedende uitval van Jezus die begint over een ongelovige en ontaarde generatie en zich openbaar afvraagt hoe lang hij het nog met hen uit zal kunnen houden. Ik vind dit wel wat fors. Zou Jezus hier niet wat meer begrip kunnen hebben voor hun onvermogen?

Voor hun twijfel en misschien ook wel hun wanhoop dat ze eigenlijk en op eigen benen staande, maar heel weinig aan hun werkelijkheid kunnen veranderen? Kunnen wij dat eigenlijk wel? Moeten we hier perse uitgaan van hun onwil? Dat ze het niet hebben gewild? Is hier niet veel meer sprake van onmacht? Van het feit dat je een ander niet en misschien wel nooit echt helpen kunt, ook al wil je het nog zo graag. En wie zegt mij dat de leerlingen dit niet hebben gewild maar dat ze ontdekten dat ze het echt niet kunnen. Wie kan een mens wezenlijk redden van water en dan weer van vuur?

En daarmee krijgt het verloop van het verhaal iets tamelijk voorspelbaars. Je moet meer geloven. Ja natuurlijk. Een geloof als een mosterdzaadje is in staat om bergen te verzetten. Ik kan er niet omheen dat Jezus dit zegt maar het klinkt me toch in de oren als een slechte preek. Jaja. Je moet meer geloven, dan komt het allemaal wel in orde. Is dat zo? Is dat werkelijk zo? Is dat alles waar wij als een berg tegenop zien. Is dat alles wat ons benauwt en beklemmt in de nacht. Is dat alles waarvoor wij vrezen en waarvan wij de wanhoop nabij zijn, is dat allemaal een kwestie van te weinig geloof? In alle eerlijkheid vrees ik de mensen eerder die teveel dan te weinig geloven. In het licht van het drama dat leven heet, is mij een klein geloof ontzettend nabij.

Ik laat mij vertellen dat Matteüs zijn evangelie schreef in een situatie waarin rondreizende charismatici nog hun genezingen deden terwijl die in de gemeente begonnen te ontbreken. De gemeente moest zich verstaan met het feit dat in hun kringen wonderen eigenlijk niet meer voorkwamen. Een ontwikkeling die wij ook bij Paulus herkennen waar de gemeente de charisma's krijgt toegekend en niet langer meer een persoon terwijl ook in zijn brieven eigenlijk nergens meer sprake is van

genezingen. De wonderen zijn de wereld uit en hoe moet je nu verder? Maar dit spoor helpt ons niet echt verder. Want het antwoord van Matteüs lijkt te zijn dat je er wel en nog veel meer in moet geloven. Dan zul je bergen kunnen verzetten.

Maar mijn oog valt op iets anders. Jezus valt uit tegen het volk, niet zozeer tegen de leerlingen, al zijn zij er ook bij aanwezig. Maar de woede en de wanhoop van Jezus zijn gericht tegen het volk in het platland, de samenleving beneden alle peil. Jezus richt zijn woorden, zoals het ook zorgvuldig in onze vertaling klinkt, tegen een ongelovige en ontaarde generatie! Een generatie die niet meer meedoet. Een generatie die het wel gelooft en precies daardoor ten prooi valt aan zo ongeveer alles: variërend van 5G tot allerlei duistere complottheorieën.

Met aandacht bekeek ik de zomergasten aflevering met de schrijver Ilya Leonard Pfeijffer wiens laatste boek *Grand Hotel Europa* wij ook hier in de gemeente met veel plezier besproken hebben. Op het laatst komt hij te spreken over de Netflixserie 'The Messiah' die ik trouwens ook met veel plezier gezien heb. Daarin wordt eigenlijk een oud motief dat we ook al bij Dostojevski vinden hernomen: wat zou er gebeuren als vandaag de messias op aarde terug zou keren? Hij liet een boeiende scène zien waarin een inderdaad wel heel erg charismatische figuur de menigte op een Bergrede-achtige manier toespreekt en vervolgens over het water van het Lincoln Memorial center in Washington loopt, voor het oog van vele camera's en smartphones. Pfeijffer, die anders dan ik, ervan overtuigd is dat dit het bewijs is dat het hier inderdaad om de teruggekeerde messias gaat, laat op een ontvullende manier zien, hoe het vandaag hoogstwaarschijnlijk inderdaad met hem zou aflopen.

Onmiddellijk duiken er mensen op internet op die haarfijn het bedrog van deze messias uitleggen. De presentatrice van zomergasten die mogelijk net iets te lang met Arjen Lubach heeft meegelopen om eveneens te gaan lijden aan de kwalen van een gereformeerde jeugd, brengt er nog tegenin dat zoiets toch goed is, dat men kritisch is en meteen een poging doet om iets opmerkelijks onderuit te halen. Maar de schrijver - en dat maakte indruk op mij - is er klaar mee. Hij heeft het gehad met de eindeloze ironie als levenshouding en het almaar opdoemende cynisme. Het wordt tijd en misschien steeds meer tijd, om ergens een keer echt in te geloven. De presentatrice is weinig overtuigd. Het is me al vaker opgevallen dat zij voor het religieuze geen enkel gevoel heeft. Een jaar daarvoor was zij ook al in verbijstering dat een intelligente vrouw als Rosanne Herzberger nog wel eens een synagoge bezoekt. Hoe kan iemand dat doen met een goed stel hersens! Maar ik dwaal af. Ze probeert de classicus Pfeijffer te behagen door hem een citaat van Ovidius voor te leggen waarin ook zij ongetwijfeld een verklaring voor godsdienst vindt: we hebben goden nodig en daarom is het raadzaam en nuttig om te geloven dat ze bestaan. Pfeijffer valt even stil en denkt na en zegt dan: 'Nee. We hebben geen goden of God nodig. We hebben het nodig om te geloven dat ze bestaan. Het geloof hebben wij meer nodig dan de goden zelf. Want we hebben het nodig om te geloven dat we iets in de wereld, hoe klein en beperkt ook en misschien maar voor heel weinig medemensen, kunnen verbeteren. We hebben het nodig om goed te kunnen zijn en daarmee wordt het leven de moeite waard om geleefd te worden. De les van de strenge lockdown in Noord Italië waar hij woont, in Genua, had hem geleerd, zo zei hij het eerder op de avond dat 'dat vrijheid alleen vrijheid kan zijn als je bij alles wat je doet als eerste gedachte aan de ander denkt'. Daarvoor sloot deze ongelovige en hardnekkige generatie zich af. En dat kroop als langzaam werkend gif

in de ziel van de leerlingen omhoog. Dat het niet kan en dat het toch niets zal worden. Van zelfs de kleinste en weinig betekenende daad sloot men zich af. Wat is nou helemaal zo'n jongen en zo'n vader die niets met hem kan? De leerlingen konden hem niet genezen. Maar ik vrees ook een beetje dat ze allang niet meer bij hen in de buurt waren. Het betekent misschien maar iets voor heel weinig medemensen. Het is maar een greintje geloof. Een mosterdzaadje. Maar genoeg om de ironie en het cynisme geen vat op je te laten krijgen. En dat verzet bergen.

Amen.